

legnagyobb téma a nóta- és műdal-illusztrációk, zsánerképek, pl. „*Ne hagyd el soha azt, ki téged szívből imád*”, „*Ott fogsz majd sírni, ahol senki sem lát*”, „*Szeretnék május éjszakáján letépni minden orgonát*”. Itt szinte mindig a férfi és a nő boldog, boldogtalan szerelmi kapcsolatáról van szó. Kevés olyan falvédő van, amely falusi környezetet, szegény vagy szegényes konyhát mutat be.

Ez a kiállítás is igazolja *K. Csilléry Klára* véleményét, aki a következőket írta: „Amikor e falvédők hímezéseit, sete-suta rajzolatait, helyesírási hibáktól terhes rímeit megmosolyogjuk, ne feledkezzünk meg arról, hogy mindez egy igen nehéz, hol megélhetési gondokkal, hol az életforma elkerülhetetlen átállásának problémáival teli időszak emléke. Ha torz módon is, de tükröződik bennük a régi élet kötöttségeitől való szabadulás óhaja s egy jobb, polgárosultabb életmód utáni vágy is.”

A kiállítás rendezőinek célja az volt, hogy a látogatókat megismertessék az igazi értékekkel, ugyanakkor be is mutassák egy adott korszak ízlésvilágát, a társadalmi rétegek közötti különbségeket, illetve azonosságokat is.

A hangulatos megnyitót *Kathona Mónika* népdalénekes gyönyörű hangja, valamint a „*Ha jó a bor s jó az étel, majd a vendég sem szalad el*” feliratú falvédőhöz dukáló házi bor kóstolgatása tette emlékezetessé.

A kiállítás anyagát május közepéig tekinthetik meg az érdeklődők.

Bodnár Zsuzsanna
néprajzkutató, muzeológus

Kitüntetés

A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést vehette át Víz A. Szilveszer elnöktől *Murányi Lajos*, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának nyugalmazott könyvtárosa március 17-én az akadémia székházában rendezett ünnepségen. Szívből gratulálunk!

Kartográfiai ritkaságok Zircen

Érdekes és látványos kiállítással várja látogatóit Zircen az Országos Széchényi Könyvtár Reguly Antal Műemlékkönyvtár Margaritae Cartographiae – Kartográfiai Gyöngyszemek címmel. A kiállítás a 15-19. századi csillagászati és földrajzi relikviákat vonultat fel földgömbök, éggömbök, térképek, atlaszok és a témát szemléltető könyvek, érkek bemutatásával.

A glóbuszok fontos szerepet játszottak a csillagászati és a földrajzi megfigyelések, felfedezések térbeli megjelenítésében. A gyakorlatban mérésekre használták őket, de egyben dísz tárgyként is megjelentek vagyosabb polgárok és művelt arisztokraták otthonaiban. A glóbuszok magát a tudományt szimbolizálta, nem egy korabeli tudósról, híres emberről készült ábrázolás maradt ránk, amelyen a központi alak mellett ott szerepel egy-egy ég- vagy földgömb, jelezve, hogy tudományban járatos, művelt egyénről van szó. A glóbuszok jellegüknek fogva nagyon sérülékenyek, ezért viszonylag kevés maradt fenn belőlük napjainkra, ma a könyvtárak és más gyűjtemények feltve őrzött kincsei közé számíthatnak. A zirci kiállítás apropóját is az adta, hogy hosszú évek restaurálási munkája után visszakerül a könyvtárba az a németalföldi éggömb, amelyet az 1630 körül készített Willem Janszon Blaeu, a kor talán leghíresebb kartográfusa és könyvkiadója. Így együtt lesz bemutatva az ugyancsak a Blaeu család műhelyéből kikerült földgömbbel, eredeti környezetükben, a műemlékkönyvtár intarziás bútorzatú nagytermében.

A válogatás anyagának többsége a Ciszterci Rend bibliotékájának állományából származik, amely a Nemzeti Könyvtár kezelésében működik, ezért lehetséges négy ritka glóbusz szerepeltetése az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárának gyűjteményéből, köztük például az első magyar nyelvű éggömbbel. A ritkaságok sorát gyarapítják azok a korabeli érkek, amelyeket a kartográfiai szempontból is jeles eseményekre adtak ki, ezeket a Hadtörténeti Intézet és Múzeum bocsátotta a kiállítók rendelkezésére.

Az eseményen szerepet kap korunk technikája is. A glóbuszok digitalizálása, világhálón való megjelenítése eddig sok akadályba ütközött. Az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének tanárai, Márton Mátyas és Gede Mátyas dolgoztak ki a probléma megoldására egy új szoftvert, ezzel a módszerrel úgy lehet e kincseket a kutathatóvá tenni, hogy a legkisebb sérülés sem érheti az eredeti darabokat. Az első a szoftverrel digitalizált glóbuszok a zirciek voltak, s az eredményt a látogatók is kipróbálhatják.

